

večnost tanjih čuvstava, ũ prava sreće i tuge, ljubavi in mrznje, u uzvišenost i neoborivost oduševljenja za sve, što je dobro in lepo, bolje in lepše, u besmrće čiste device poezije, koja prolazi čista in kroz divlje, tvrde narode, i kroz preizobražene razbludne mekušce, koja će preživeti vse teorije, struje, pravce i krivce društvenoga života, a ostati uvek cvet i melem duha i srca čovekova“. — Daj Bog, da se i Slovenci upoznajo z Zmajem! — — Knjigarna Luke Socića v Novem Sadu pozivlja občinstvo, da si naroči vrlo važno delo: „Srbi u Ugarskoj, njihova povesnica, povlastice, crkva, političko i društveno stanje; u dve knjige francuski napisao Emil Piko. S francoskoga preveo, popravio, i dopunio dr. Stevan Pavlović“. — Zgodovina srbskega naroda v Avstro-Ogerski državi je v vsakem obziru znamenita, posebno po veliki selitvi Srbov pod patrijarhom Arsenijem Čarnojevičem l. 1690. Velik del naroda srbskega se je preselil pod vojnimi zastavami in z orožjem v roci, kot pomoč nekdanje nemške imperije rimskega carstva, poznejše Avstrije — da zavzame nova zemljišča in bode živi jez proti navalom azijskih divjakov, trajajočim skoro tristo let. Antemuralis christianitatis! Junaštva Srbov vojakov, borba za politični obstanek v teh zemljah, trudi in požrtvovanja, da se vzdrži vera in cerkev, da narod napreduje in se izobražuje — in vrhu tega, da pošteno po junaški izpolnjuje ugovor (pactum conventum) z dvoglavim orlom Dunajskega cesarja in Peštanskega kralja, vse to zbral in uredil je véstno odlični francoski pisatelj Emil Piko. Prelagatelj, dr. S. Pavlović, jeden prvih srbskih zgodovinarjev, prelóžil in dopolnil je to monumentalno delo. — Zabeležiti so nam še sledeče knjige: „Narodne satirično-zanimljive podrugalice. Skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj Gori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević. 8°, 148 str. Založila knjigarna Dragotina Pretnarja v Dobrovniku. Koliko vrednosti bode ta zbirka Vrčevićeva, znamo lahko, ako rečemo, da je poleg Vuka baš Vrčević najznamenitejši zbiratelj narodnega blaga v Srbih. — Znani srbski pisatelj Milovan Gj. Glišić izdal je drugi zvezek svojih „Pripovedek“. Natisnene so tu sledeče povesti: U zao čas. — Učitelj. — Zadušnice. — Šetnja posle smrti — Posle dvadeset godina. — Novine srbske močno hvalijo to zbirko.

M. M.

„Archiv für slavische Philologie“ — VI. knjige 4. zvezek je prišel te dni na svetlo. Spet je poln lepih razprav in književnih poročil. Priobčuje te spise: Leciejewski: Die Sprache des polnischen Theils des Florianer Psalters; A. Veselovsky: Neue Beiträge zur Geschichte der Salomonssage; Al. Šahmatov: Zur Textkritik des Codex Sviatoslai vom J. 1073. Oddelek „Anzeigen“ nam prinaša od A. Brücknerja, profesorja slovanskih jezikov na vseučilišči v Berlinu, interesantna naznanila o imenitnih novih staroslovenskih, ruskih in litavskih knjigah. V oddelku „kleine Mittheilungen“ so ti krajši spisi: Nil Popov: Zwei Bruchstücke der russischen Volksdichtung aus den Zeiten Peters des Grossen; V. Jagić: Weiterer Beitrag zur Feststellung der Grenzen des dalmatinisch-kroatischen Glagolismus im XV. u. XVI. Jahrh.; V. Jagić: Slavica im British Museum; Ed. Wolter: Einige Eigenthümlichkeiten des galizischen Aprakosevangeliums vom Jahre 1266; prof. Nemanic iz Pazina nam priobčuje zanimljive bajeslovne doneske o volkodlaku iz Istre. — V književnih poročilih govori V. Jagić o tistih jezikoslovnih knjigah slovanskih, ki so zadnje mesece prišle na

svetlo ter po svoji stari navadi vsako knjigo ocenjuje s kratkimi, a krepkimi besedami, poudarjaje nje prednosti, a tudi točno označujoč nje napake in nedostatnosti. Ta pot sta prišli tudi dve slovenski slovnici na vrsto: Šumanova in Sketova. Šumanu očita — (in to grajo smo čuli tudi že od drugih strani), — da je svoji slovnici pridejal preveč nepotrebnih opazk in nepotrebnega razlaganja iz primerjajočega jezikoslovja, a da premalo razsežno tolmači nekatere značajne posebnosti slovenskega jezika, kar škoduje praktični porabnosti njegove slovnice. „Mir will scheinen, als ob der Verfasser nicht überall die richtige Mitte eingehalten, als ob er des allgemeinen, jenseits des specifisch Slovenischen liegenden viel zu viel gegeben, dagegen auf die besondern Eigenthümlichkeiten des Slovenischen etwas weniger Rücksicht genommen hat, als man es in einer Specialgrammatik des Slovenischen erwartet hätte. Etwas weniger Brocken aus der vergleichenden Sprachwissenschaft, dafür mehr thatsächliches über die localen, dialektischen Besonderheiten der slovenischen Sprache — das hätte ich mit Freuden begrüsst“. Sicer pa pohvalno omenja, da je Šuman v svoji knjigi dobro porabil gradivo, nabrano v Miklošičevi slovnici primerjajočih slovanskih jezikov ter opozarja učenjake na Šumanovo knjigo, katera je vredna njih pozornosti „in vollem Masse“. — O Sketovi slovnici pravi: „das Buch ist praktisch angelegt, versteht die Theorie in richtigen Dosen und am rechten Platze einzuflechten, es dürfte seinen Zweck vollkommen erfüllen. Die Anwendung der Accente macht es selbst für die Sprachforscher sehr schätzbar“. — Pod naslovom „Materialien zur Geschichte der slavischen Philologie“ priobčujeta Miklošič in Patera tri liste Dobrovskega Kopitarja in tri liste Kopitarjeve, ki jih je pisal Dobrovskemu; vsi so iz l. 1811. Tudi ta pot je v teh listih nako-pičenega vse polno jezikoslovnega in književno zgodovinskega gradiva, katero ima za nas Slovence posebno važnost. Tu pripoveduje spet Kopitar v svoji krepki, karakteristični pisavi, nemško besedo mešaje z latinskimi, slovenskimi grškimi ali francoskimi stavki, o novem slovenskem alfabetu, o Primci, Jaklinu, Modrinjaku, Debevci, Jarniku, Cvetku, Ravnikarji, Rudeži, Zoisu, Vodniku, Županu i. dr. ter podaje prezanimljive doneske o splošnem književnem delovanju med tedanjimi Slovenci. Navajamo samo nekoliko karakterističnih stavkov: „Vodnikum nuper audio, cum jam statim ab initio post Landwehrlieder-versionem Napoleonis laudes cecinisset, et gratulationem de filio (t. j. o Napoleonu II. porojenem 20. marcija 1811. Ured.) Parisios misisse“. — „In Krain kann keine Mutter schreiben; höchstens Männer schreiben gedruckt (d. i. mit solchen Zügen, weil sie die Schreibzüge nicht kennen) manchmal an B. Zois“. Kopitar tu govori o kmetskih ljudeh. — „Oesterreich ist ja ein slawischer Staat, wie Hacquet selbst bemerkt“. — . . . „von einem hoffnungsvollen Theologen Zwetko in Gratz (einem der besten Studenten, andere dortige Slawisten als Shmigovez et Bilz in Laibach sind mittelmässige Köpfe, Mitläufer)“. — Župan mu je „der geschmackvollste Stockslave“; o Primci pravi: „Primitz hat eine starke Anlage zum Marcislaus, wenn er Kr. schreibt: alles starrt von Unslavität und Germanischgedachtem: erit noster Godsched; acuet alios, exsors ipse secandi“. — Konečno se prof. Jagić z lepimi besedami spomina pokojnega Daničiča in njegovih neumrjočih del. Storimo samo svojo dolžnost, če tudi ta zvezek Jagićevega zbornika vsem omikanim Slovencem kar

najtopleje priporočamo. Vsaj vsaka srednješolska učiteljska knjižnica po Slovenskem bi morala biti naročena na Jagićev „Archiv“, kojega vsaka knjiga (v štirih zvezkih) stoji 20 mark ali 12 gld.

Novi spisi Miklošičevi. V novinah čitamo, da je prof. Miklošič dunajski akademiji znanostij predložil razpravo: „Ueber Göthes Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Aga“. Kdor pozna Göthejeve poezije, gotovo se dobro spomina te prekrasne, iz srbskega narodnega pesništva zajete balade njegove, ki ima jako čudno literarno usodo za seboj. Zapisal je to pesen iz narodnih ust v Dalmaciji Giovanni Battista Fortis (1741—1803), ter jo ponatisnil v svoji l. 1770. na svetlo dani knjigi, v kateri opisuje svoje potovanje po Dalmaciji, dodavši srbskemu tekstu tudi italijanski prevod. Z italijanščine je bila preložena na francoščino in v francoskem prevodu jo je čital Göthe, kateremu je tako dopala, da jo je l. 1775. preložil na nemški jezik. Prvič je bila v nemškem prevodu natisnena v Herderjevih „Stimmen der Völker“ l. 1778. Čuditi se mora človek pesniškemu geniju Göthejevemu, da je v nemškem prevodu tako izvrstno pogodil svojstvo srbskih narodnih pesnij, dasi ni razumel jezika srbskega in dasi je prelagal iz francoskega prevoda. Ko je petdeset let pozneje Göthe čital isto pesen v natančnem Talvjnem prevodu, čutil se je samemu sebi ter rekel, da je prelagal iz francoščine „mit Ahnung des Rythms und der Wortstellung des Originals“. Dodajemo še to, da Vuk ni mogel nič več zaslediti v narodu originala, vender je „Asan Aginico“ ponatisnil l. 1814. v svoji „Pesmarici“ iz Fortisove knjige, a pozneje jo je izpustil iz svoje zbirke srbskih narodnih pesnij. Tudi na slovenski jezik je ta krasna pesen že dvakrat preložena; prvič jo je priobčil l. 1832. dr. Jakob Župan v „Kranjski Čebelici“ (III. 65), drugič Cegnar v svojih „Pesmih“. Prof. Miklošič bode v svojem zgoraj omenjenem spisu to v literarno-zgodovinskem in pesniškem oziru zanimljivo balado gotovo na vse strani korenito razbistril, zatorej težko pričakujemo njegove razprave. — Subjectlose Sätze. Von Franz Miklosich. Zweite Auflage Wien 1883, 8°, 76. Cena 1 gld. 20 kr. Ta knjiga je drugi pomnoženi natis Miklošičeve l. 1865. na svetlo dane razprave: „die Verba impersonalia im Slavischen“ ter razpravlja mal, a važen oddelek sintakse slovanskih jezikov korenito in temeljito, kakor razume to stvar samo Miklošič. Slovenske jezikoslovce opozarjamo na to najnovejše delo največjega slavista in slovničarja zdanjega časa.

† **Jan Valerian Jirsik**, škof v Budjeovicah na Českem, umrl je 23. februarja. Imel je že 85 let (porojen 1798) in škof je bil od l. 1851. Jirsik bi se mogel po pravici imenovati česki „Slomšek“, kajti bil je jako plodovit pisatelj česki, ki je napisal dolgo vrsto knjig v pravem cerkvenem duhu. Najimennitnejša knjiga njegova je „Populární dogmatika“, ki je doživela štiri natise.

Slovaki so imeli l. 1882. sledeče časopise: 1) Narodnie Noviny, Politický, literárny a narodohospodársky časopis. Redaktor Ambro Pietor. — Ta časopis je izhajal po trikrat na teden in veljal za celo leto 12 gld. 2) Národný Hlasník. Noviny pre slovenski ľud. Redaktor Ambro Pietor. Vsak mesec je izhajal list po jedenkrat in veljal za celo leto 1 gld. — 3) Obzor. Noviny pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. — Te novine prihajale so tri krate mesečno in velja le 3 gld. za celo leto. Urednik Romuald Lagnus. — 4) Črnoknažník.